

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשבת קודש פרשת שופטים תשע"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קי"ז

דרשת פרקי אבות

בדרום ע"כ. ויש לומר דלכן אוהב כסף לא ישבע כסף (קהלת ה-ט), ומי שיש לו מנה רוצה מאתים (קה"ר א-לד), ותאות הממון יש באדם גם לעת זקנותו בלי הפסק. ונראה דכיון דרוח צפונית אין לה מחיצה, על כן אין בזה דבר המפסיק שיהיה להאדם הסתפקות ממנה, כי אין לה גבול.

אמנם בפרקי דרבי אליעזר (שם) כתוב עוד, כי הוא גם מדור למזיקין לרוחות ולשדים ע"ש. [וזהו דמרגלא בפומיה דאינשי, כי הקמצנים שאין שולטין על ממונם, הוא משום כי המזיקין יש להם המפתח עליו, והיינו כי העשירות בא מצפון, שהוא גם מדור להמזיקין והשדים]. והנה המזיקין ממלאים את העולם, וכמו שאמרו (ברכות ו.) אינהו נפישו מינן, וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא. ואמר רב הונא כל חד וחד מינן אלפא משמאליה ורבבתא מימיניה ע"ש. והיינו מפני שאין מחיצה במדורם, ויש להם פתח פתוח ליכנס להעולם. ולכן אמר הכתוב (ירמיה א-יד) מצפון תפתח הרעה, כי שלשה רוחות העולם הם מוקפים במחיצה, הסוגר בפניהם שאי אפשר להם להכנס, אבל צפון אין לה מחיצה, ולכן משם נפתח הרעה. ואם כן העולם נברא חסר משלימותה, שאין לה מחיצה בצפון, ועל ידי זה יש להמזיקין יכולת ליכנס בארץ.

אמנם תלמידי חכמים העוסקים בתורה לשמה הם מגינים על העולם, ובתורתם עושים מחיצה שלא יוכלו המזיקין לחבל. וכמו שאמרו בתנא דבי אליהו (ו'טא ה) בכל יום יוצאים מלאכי חבלה לפני הקב"ה לחבל את כל העולם כולו, ואלמלא בתי כנסיות ובתי מדרשות שהיו תלמידי חכמים יושבים בהם ועוסקים בדברי תורה, היו מחבלים את כל העולם כולו ע"כ. ואם כן הם משלימים את

רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו ע"כ. ובמדרש שמואל דייק על כפל הלשון 'כל העולם כולו' ע"ש. ובאמת גם בתפלת ראש השנה אנו מתפללים מלוך 'על כל העולם כולו' בכבודך. וגם שם תמה בטורי זהב (סימן תקפב סק"ג) על אריכות הלשון. וכתב כי לפעמים אמרינן רובו ככולו, וגם כאשר חסר מעט ממנו נקרא 'כל', על כן דייק מלוך על כל העולם כולו, שלא ישאר גם מקום פעוט שלא יגיע מלכותו ית"ש עליו ע"ש. וכמו כן כאן, העוסק בתורה לשמה 'כל העולם כולו' כדאי לו, שגם הדבר הקטן ביותר שנברא בעולם, כדאי הוא לו.

אך יש לומר בזה עוד, דאיתא בגמרא (בבא בתרא כה:) עולם לאכסדרה הוא דומה [שאין לה דופן רביעית], ורוח צפונית אינה מסובבת [במחיצה] ע"כ. ובפרקי דרבי אליעזר (פרק ג) כתוב עוד יותר, רוח פנת הצפון ברא ולא גמרו, אמר שכל מי שיאמר שהוא אלוה-יבא ויגמור את הפנה הזאת שהנחתי, וידעו הכל שהוא אלוה ע"ש. ובמגלה עמוקות (אופן קסו) איתא רמז, כי כל אלהי העמים אליליים (דברי הימים א טו-כו), נוטריקון אין להם יכולת לעשות מ'חיצה. וסיים כי לעתיד יסתום ה' המחיצה מצד צפון, ויהיה מ' סתומה, וזהו סוד מ' סתומה של למרבה המשרה (ישעיה טו-ו) ע"כ. ומבואר מזה כי העולם מסובבת בשלש מחיצות, ורוח צפונית אין לה מחיצה.

ואיתא בגמרא (שם) מאי דכתיב (איוב לו-כב) מצפון זהב יאתה, זו רוח צפונית שמזלת את הזהב וכו'. אמר רב יצחק הרוצה שיחכים ידרים [בתפלתו יחזיר פניו לדרום], ושיתעשר יצפין, וסימניך שלחן בצפון ומנורה

המחיצה להפסיק המזיקין שלא יכנסו. ועל זה אמרו שכל העוסק בתורה לשמה 'כל העולם כולו' כדאי הוא לו. כי הוא משלים מה שחסר מהעולם, ומקיף חומת הגנה על העולם בסגירת צד הצפון שמשם תפתח הרעה.

*

ואיתא בגמרא (מנחות כט.) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (בראשית ב-ד), אל תקרי בהבראם אלא בה"א בראם. ומפני מה נברא העולם הזה בה"א, מפני שדומה לאכסדרה [שפתוח מתחתיו], שכל הרוצה לצאת [ממנו לתרבות רעה] יוצא. ומאי טעמא תליא כרעיה, דאי הדר בתשובה מעיילין ליה [בפתח העליון בין רגל שבתוכו לגגו]. ולעיילוהו בהך [פתח תחתון דנפק ביה], לא מסתייעא מילתא [דהבא לטהר בעי סיועא מפני יצר הרע, הלכך עבדי ליה סיועא פתח יתירה] וכו'. מאי טעמא אית ליה תגא לה"א [כתר קטן בסוף גגו], אמר הקב"ה אם חוזר בו אני קושר לו כתר עיי"ש. ועיין בזהר הק' (פ' נשא קכב) וכל מאן דחזר בתשובתא כאילו חזר אות ה' לאות וי"ו, ודא איהו תשובה תשוב ה' ע"כ.

ולפי מה שנתבאר לעיל, הצד הפתוח שכל הרוצה לצאת לתרבות רעה יוצא, הוא צד הצפון. ומבואר במהרש"א (שם) דלכן היצר הרע קרוי (ויאל ב-ב) צפוני (סוכה נב.), כי הוא המפתח את האדם לצאת בפתח הפתוח בצפון ע"ש. ובאמת סיבת החטאים היא מצד הממון, וישמן ישורון ויבעט (דברים לב-טו), ואין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר (ברכות לב.). וגם הרדיפה אחר הפרנסה מבטלת מתורה ומצותיה. ועל כן בצד הצפון אשר שם הזהב, שם נמצא גם הפתח של הרוצה לצאת יוצא.

*

והנה לכאורה יש להבין קושיית הגמרא מפני מה נברא בה"א, הא כל הבריאה נבראה מהתורה, שהציץ הקב"ה בתורתו וברא עולמו (עיין ב"ר א-א). ואם כן הוצרך לבראו באחד מאותיותיה, ואם היה בורא אותה באות אחר כגון ג' או ד', היו גם כן יכולין להקשות למה נברא באותה אות, ומהו הקושיא על הבריאה באות ה' דייקא. ונראה דקושיית הגמרא היא, דכיון דהעולם מוקפת רק משלש מחיצות, אם כן צורת העולם היא כאות ח', ויותר יוצדק שיברא אותו באות ח', ולמה נברא באות ה', שנפגם בחור בשמאלו, או שיברא באות ב' שזהו צורת העולם. ועל זה השיב כי נברא בה', משום שדומה לאכסדרה, שרוח צפונית

אין לה מחיצה, וכל הרוצה לצאת יוצא, אבל השאיר לו פתח למעלה, דאי הדר בתשובה מעיילי ליה. – ואם כן רואין אנו מזה אהבתו של מקום עלינו, שהבא לטהר פותח לו ה' פתח חדש למעלה, להקל עליו התשובה, ולא מטריחין אותו לחזור מהפתח שיצא, אלא מוסיפין לו עוד פתח לקבל אותו.

ויש לומר שזה נרמז במאמרם (ברכות ח.) אמר רב חסדא לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים בבית הכנסת ואחר כך יתפלל ע"כ. כי לפעמים יחמץ לב האדם בכניסתו להתפלל, כשמתבונן עד כמה הוא רחוק מה', ומתבייש ממעשיו לעמוד לפני האדון ולשפוך שיחו. אך יש לשער בדעתו ולהתחזק, הלא ה' רוצה בתשובה, שהרי פתח שני פתחים לבעלי תשובה, פתח מלמטה באות ה' ופתח מלמעלה, כי הבא לטהר מסייעין אותו, וזהו כניסת שיעור שני פתחים, ואחר כך יתפלל.

*

והנה אנו עומדים בחודש אלול, ימים המיוחדים לתשובה, להכין עצמו קודם יום הדין, אשר כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. וגם ימים של הכנה להאורות הגדולות שמתנוצצים אז לכל אחד ואחד מישראל, לדוד ה' אורי (תהלים כז-א), אורי בראש השנה (ויק"ר כא-ד), לעשות עצמו כלי לקבל האור ההוא. ודורשי רשומות אמרו כי אלול נטריקון איני לדודי וידודי לי (שיר ו-ג), וסופי תיבות הם ד' יודיין, נגד הארבעים יום מראש חודש אלול עד יום הכיפורים. שבהם משתוקקים ישראל להתדבק לקונם, אני לדודי, ואז הבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד.), ודודי לי, אני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם. ויש להבין למה אנו מכנים את ה' בימים הללו בתואר 'דודי'.

והכתוב אומר (שם ה-ב) אני ישנה ולבי ער, קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי וגו', דודי שלח ידו מן החור ומעי המו עליו. וגם כאן מתאר הכתוב את ה' בשם דודי שדופק ואומר פתחי לי. וגם מהו הכוונה ששלח ידו מן החור, ועבור זה מעי המו עליו.

ונראה דבדרשות חתם סופר (ל"ה א.), ובנדמ"ח ר"ה דרוש ג') הוסיף בזה עוד דבר נפלא, כי סוד אות ה' הוא ד"ו פרצופין (תיקוני זוהר קד.), ואם כן ראוי להיות כתיבת צורת אות ה' כמו צורת ד' עם ו' בתוכה, משום ד"ו פרצופין, אמנם אין אנו עושין כן, אלא כותבין האות ה' בצורת ד' עם ו' בתוכה (עיין ב"י או"ח סימן ל"ו בצורת אות ה"א), וטעמא בעי

והגם שאני ישנה, שוגים ימינו בהבלי הזמן, אבל לבי ער, לבבנו משתוקקת להתקרב אל ה', וקול דודי, הקול שמשמיע האות ה"א, אשר תחת ד"ו נכתבת בד"י, כדי לפתוח לנו פתח רחב לתשובה, קול זה דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי, הלא יש לפניך פתח פתוח לרחבה להתקרב שוב לאבינו שבשמים. ואמר שוב דודי שלח ידו מן החור, כי מאותו חור שיש למעלה באות ה', משם שלח ידו, שהפתח הוא בצורת י"ד, ולכן מעי המו עליו, משתוקקת שאוכל להתאמץ ולנצל הכושר והמתנה ההוא, הסיוע היתירה להתקרב שנית לאלקיו.

ולכן נקראת החודש הזה בשם אלול, להזכיר אותני אני לדודי ודודי לי, ליתן לב להתבונן על הפתח הרחב שפתח לפנינו דודי, לא נפתח פתח צר של ד"ו אלא ד"י, וכאשר אני אתקרב לדודי, אז כאשר פותחין פתח כחודו של מחט, נפתח לעומתו פתח של אולם (שהש"ר ה-ג), ויהיה דודי לי. ועבודה זו עיקרו בהארבעים יום הללו שנרמזין בהד' יודין שבסופו. וקול דודי דופק פתחי לי, תפתחו פתח קטן בארבעים יום הללו, ואז תשתנו ותתעלו לרום המדריגות.

*

ובזה יש ליתן טעם לשבח, אשר דוד המלך נכתב חסר במשך כל ימי חייו, אמנם לאחר מותו, ובעיקר בדברי הימים שנכתב על ידי עזרא הסופר (בבא בתרא טו). נכתב מלא בשם דודי. ויש לומר דאיתא בגמרא (עבודה זרה ד): לא היה דוד ראוי לאותה מעשה [דבת שבע] דכתיב (תהלים קט-כב) ולבי חלל בקרבי יוצר הרע חלל בקרבי ואין לו כח לשלוט בקרבין, אלא למה עשה, לומר לך [גזירת מלך היתה ליתן פתחון פה לשבים] שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד. והיינו דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (שמואל ב כג-א) נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם על, שהקדים עולה של תשובה ע"כ. ואם כן דוד המלך הוא הסמל והדוגמא לבני אדם, שגם יחיד אשר חטא ושב לפני קונו, ואין לו זכות הרבים, מתקבלת תשובתו.

אמנם דבר זה לא נתגלה בחייו, דאיתא בגמרא (שבת ל). אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהלים פו-יז) עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו, אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם מחול לי על אותו עון [דבת שבע], אמר לו מחול לך. אמר לו עשה עמי אות בחיי, אמר לו בחייך איני מודיע, בחיי שלמה בןך אני מודיע. כשבנה

למה כותבין ה"א בצורת ד"י ולא בצורת ד"ו. אך הטעם היא, משום שהקב"ה חותר חתירה רבה לבעלי תשובה, ויהיה פתח מורווח לבעלי תשובה להכנס בו, מה שאין כן בצורת ד"ו יש רק חתירה קטנה. וזהו שאומרים הפותח יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים, פירוש שפותח פתח של יו"ד דל"ת, היינו י"ד, כדי לקבל פושעים וחטאים, ומשום הכי לא נעשה הפתח מד"ו אלא מי"ד ע"ש. ולמדנו מזה גודל מדת טובו ית"ש, אשר לא רק שפותח לבעלי תשובה פתח מיוחדת למעלה באות ה', אלא שינה קביעת צורת האות ה"א מד"ו על ד"י, כדי לקבל פושעים וחטאים בפתח מורחב ובזרועות פתוחות.

ובזה נראה לפרש מה שביקש דוד, בקראי ענני אלקי צדקי, בצר הרחבת לי, חנני ושמע תפלתי (תהלים ד-ב). ולכאורה מה שאומר בצר הרחבת לי, שמספר מה שהיה מקדם אין מן הצורך לצרף זאת כעת בתפלתו. ובמצודות פירש שאמר, אלקי צדקי, אתה אלקי העושה עמדי צדקה, הלא מעולם כשהייתי בצר ובדוחק העמדתני במרחב, לכן גם עתה חנני ע"ש. אך לפי מה שנתבאר יש לומר, כי דוד אמר לה', הלא פתחת פתח למעלה בהאות ה' לבעלי תשובה, ודי היה בהפתח ההוא מקום צר בצורת ד"ו, אבל לא כן עשית, אלא בצר הרחבת לי, אותו מקום צר הרחבת לפתח מורווח להיות בצורת ד"י, כי ידך פתוחה לקבל שבים, ולכן חנני ושמע תפלתי, שאכנס בהפתח הרחב.

ובזה נבוא אל המכוון מה שאנו מכנים את אהבת ה' אלינו בתואר דודי, שיש בזה אותיות ד"ו ד"י, כי רוב אהבתו אלינו ניכרת שעשה את האות ה"א מד"ו לד"י, כי לא רק שפתח לפנינו פתח לקבל אותנו, אלא בצר הרחבת לי, שלא להיות פתח צר מד"ו, אלא פתח רחב מד"י, וידו פשוטה לקבל שבים.

*

וכנסת ישראל אומרים לה', אני ישנה ולבי ער, והכוונה כמבואר ברמב"ם (ה' תשובה ג-ד) אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב הוא, רמוז יש בו, כלומר עורו ישנים משינתכם, ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשתיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה עכ"ל.

*

ויש לומר שעל זה אנו מתפללים, השיבנו אליך ה' ונשובה חדש ימינו 'כקדם' (איכה ה-כא). והוא כי העולם הזה דומה לאכסדרה שעל זה רומז האות ה', אשר רוח צפון פתוחה. וכיון שהתחתון של אות ה' הוי צפון, הרי העליונה של אות ה' דרום, והצד הסתומה היא מערב, והצד הפתוחה היא מזרח, ובמזרח יש אותה הפתח שפתוחה לקבל שבים, אשר משם יש סיוע לבעלי תשובה להכנס. ועל כן אנו מבקשים השיבנו ה' אליך ונשובה, שנוכל להשיב כפי שנרמז בהאות ה', וחדש ימינו 'כקדם' שהוא רוח מזרח (רש"י בראשית ב-ח), ששם פתח ה' פתח רחב לבעלי תשובה.

ובימים הללו יש אתערותא דלעילא המעורר כולנו, וקול דודי דופק פתחי לי, ואנו תוקעין בשופר יום יום, עורו ישנים משינתכם, ויש להתאמץ ביתר שאת להטיב דרכינו, ולהרבות יותר בתפלה ותחנונים. וכאשר דודי שלח ידו מן החור שפותח עבורנו פתח רחב, יש להתאזר שלא לעמוד מבחוץ אלא ליכנס לתוכה, אני לדודי ודודי לי, ונוכה לשוב בתשובה שלימה לפניו ית"ש.

שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים, דבקו שערים [של בית קדשי הקדשים] זה בזה, אמר שלמה עשרים וארבעה רננות [רנה תפלה תחינה, כתובים בתפלת שלמה, עד כ"ד], ולא נענה, פתח ואמר (שם כד-ה) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד וכו', ולא נענה. כיון שאמר (דברי הימים ב ו-מב) ה' אלקים אל תשב פני משיחך, זכרה לחסדי דוד עבדך, מיד נענה. באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה, וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון, ולא יפה אמר שלמה (קהלת ד-ב) ושבח אני את המתים שכבר מתו, מן החיים אשר המה חיים עודנה ע"כ. ואם כן רק לאחר מותו כשנפתחו שערי המקדש, אז נעשה דוד סמל לבעלי תשובה.

והנה החיזוק לבעלי תשובה הוא ממה שנברא העולם באות ה', שהוא צורת ד"ו, ועשאו ה' צורת ד"ו, להורות על הפתח המורחב שיש לבעלי תשובה, וכיון שדוד הקים עולה של תשובה, על כן מאז אנו קורין אותו בשם 'דויד' מלא, שיש בהם אותיות ד"ו ד"י להורות על הפתח של תשובה, שידו פשוטה לקבל שבים.

בסעודה שלישית

וביותר כאשר יתבונן, מי הוא הנותן הכח להשערים שלך שיוכלו לראות ולשמוע ולדבר, הלא זהו רק כח אלקי שמחיה אותם, והנוטע אוזן הלא ישמע, אם יוצר עין הלא יביט (תהלים צד-ט), ואיך ימריד את קונו בהמתנה טובה שקיבל ממנו, אשר כל הנשמה תהלל י-ה (שם קג-ו), על כל נשימה ונשימה יש להלל י-ה (ב"ר יד-ט). וזהו שאמר, בכל שעריך אשר י-ה' אלקיך נותן לך, השערים הללו יש בהם נתינה תמידית אשר ה' אלקיך נותן לך, כח אלקי מחיה אותם, וזה מחייב אותך ליתן שופטים ושוטרים עליהם.

*

והנה מצות התורה היא שיש למנות על כל שער ושער בית דין מיוחד, ולא בית דין אחד על כולם (מכות ז). ולעניינינו יש לומר, כי לפעמים ידמה להאדם כי הוא אדם כשר וישר, הוא מתפלל בכל יום בציבור, וקובע עתים לתורה, ונותן צדקה בעין יפה, ומגדל בניו לתלמוד תורה וכו', אשר באמת עמך כולם צדיקים, ובני ישראל כשרים

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך (טו-יח). בספרי מוסר כתבו לרמז בזה על השערים שיש לגוף האדם, והיינו העינים והאזנים והפה. אשר על ידי האברים הללו האדם מקושר עם גשמיות העולם החיצוני, והמה השערים אשר על ידם הוא מתקשר ומתדבק לכל הדברים שנמצאים בעולם. ויש להאדם להיות שופט עליהם, לפסוק הדין מה מותר לו להסתכל ולשמוע ולדבר, ומה אסור. ושוב ליתן שוטר על עצמו, להוציא אל הפועל מה שהשופט צוה עליו. ולהתבונן כי יש על האדם שוטר תמידי, עין רואה ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים. ולקיים שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טז-ח), וכמבואר ברמ"א (או"ח סימן א-א) שכאשר ישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר (ירמיה כג-כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובשתו ממנו תמיד ע"כ.

תמנה עליך שופטים כאלה, 'אשר ה' אלקיך נותן לך', אשר יתנו בך את ה' אלקיך, שיחזירו אלקותו ית"ש בקרבך ע"כ. והיינו שהם ידריכו אותך להיות דבוק לה' אלקיך, לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, ולזכור על תכלית החיים, אשר העולם הזה הוא רק כפרוודור, והתקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין.

ומצינו במשה רבינו שביקש, יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה וגו', ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה (במדבר כז-זו). ופירש בשפת אמת, כי הרועה האמיתי של ישראל הוא השי"ת, כפי שאמר יעקב אבינו האלקים הרועה אותי (בראשית יח-טו), וכפי שאמר דוד המלך ד' רועי לא אחסר (תהלים כג-א). אך לדאבון הלב שרוי דבר זה בהסתר ולא כל אחד רואה זאת וחש בכך. מוטל איפוא על הצדיקים ומנהיגי ישראל התפקיד, להראות לעולם כולו, כי הרועה חי וקיים, וכי השי"ת משגיח תמיד על בניו ושומר עליהם בכל העתים הקשות. אבל בזמן שאין להם לישראל המנהיגים הראויים, אשר יגלו לעיניהם את השגחת השי"ת מתוך ההסתר, דומה עליהם כי אין להם חלילה רועה וכי אלקיהם עזבם. זוהי איפוא כוונתו של משה רבינו, יפקוד ד' איש על העדה, מנה עליהם מנהיג אשר יוכיח להם את מציאותך והשגחתך וידעו כי יש להם רועה, ולא תהיה עדת ד' כצאן אשר אין להם רועה, לכל יחשבו חלילה כאילו אין להם רועה ע"כ. וזהו שופטים ושוטרים כאלה תתן לך, אשר יתנו בך ההכרה שה' הוא אלקיך, שיש על ראשך רועה, המשגיח מן החלונות ומציץ מן החרכים.

*

ויש לומר במה שמזכיר שתי שמות, שהוא נותן לך הוי"ה אלקיך. בהקדם מה שמצינו ביעקב אבינו, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש וגו', וייקץ יעקב משנתו ויאמר, אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (בראשית כח-א). וברש"י שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה ע"כ. וכבר תמהו שהרי חזר מחרן כדי להתפלל במקום שהתפללו אבותיו, ואיך אמר ואנכי לא ידעתי.

ונראה דאיתא בגמרא (יומא עה.), (שאנו לומדין כעת במסגרת ובהם נהגה), אמר רבי יוסי בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם מקניט את חבריו יורד עמו לחייו [בכל דבר שהוא יכול להקניטו ולהפסידו הוא יורד], אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, קלל את הנחש, עולה לגג מזונותיו עמו יורד למטה מזונותיו עמו. קלל את כנען, אוכל מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה. קלל את האשה, הכל רצין אחריה. קלל את

הם. הגם שמכיר שיש איזה דברים שצריכין תיקון, אבל בכלליות הוא טוב. אבל האמת היא שכאשר יסתכל על כל דבר בפרטיות ובפרטי פרטים, אז ירגיש עד כמה רחוק הוא מהעבודה האמיתית. הן אמת שמתפלל בכל יום, אבל יתבונן באיכות תפלתו, מתי הוא בא לבית המדרש, בתחלת התפלה או מהמאחרים לבוא, ואם התפלה היא מלה במלה כמונה מעות, בכוונה הגונה בפירוש המלות וכו'. וכן בתורתו האם הוא מנצל באמת כל השעות הפנויות לתורה. ואם הצדקה היא באמת לפי הונו, ואם נותן בסבר פנים יפות, ומהו עם הפיוס להעני וכו'.

ומצינו בבלעם שאמר לו בלק, אפס קצהו תראה וכולו לא תראה (במדבר כג-ג), ופירשו שכאשר תסתכל על ישראל בכללות הם עולים במעלתם על כל האומות, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, וכולו מחמדים וכולו ממתקים, אבל אפס קצהו תראה, תסתכל על הדברים בפרטיות, אז תוכל למצוא בהם פגם וחסרון, שיוכל לחול הקיטרוג עליהם.

ובספר אורח לחיים (פ' ויקרא) פירש, והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה (ויקרא א-ו), כי העולה רומזת על הגאווה, שרוחו עולה למעלה, שרואה עצמו כאיש כשר וישר. ואם רוצה להפשיט מעצמו את העולה, אז ינתח אותה לנתחיה, לא תביט על עצמך בכלליות, אלא תנתח כל דבר לפרטי פרטיות, ואז תראה ותכיר עד כמה אתה רחוק משלימות ע"כ.

ולכן כאשר ישים האדם על עצמו שופט להביט על כלליותו, על כל השערים יחד בסקירה אחת, יתכן שימצא עצמו כאדם השלם, אבל יש לך ליתן שופט ושוטר על כל שער במיוחד, לדון את העינים בפני עצמו, עד כמה אתה זהיר בשמירת העינים, עין רואה והלב חומד. וליתן שופט מיוחד על האזנים, בשמיעת דברי איסור, ושופט על הפה, לשפוט איכות התורה והתפלה ודברי הרשות ודברי איסור היוצא מהפה, ורק אז ושפטו את העם משפט צדק.

*

והנה אמרו חז"ל (יומא לה): ראה הקב"ה שהצדיקים מועטים עמד ושתלן בכל דור. ומוטל על כל אדם הרוצה להשאר דבוק בקונו, לבחור לעצמו מנהיג ומורה דרך אשר יבטל ויכניע עצמו לכל דבריו, ולקבלם באימה, שהוא יהיה לו השופט בכל עניניו בגשמיות וברוחניות, ולקבל אותו גם לשוטר, שיקבל מוסרו ותוכחתו. ושופטים ושוטרים תתן לך, כל יחיד ויחיד יטיל על עצמו שופט ושוטר. ובבוצינא דנהורא פירש, שופטים ושוטרים תתן לך,

האדמה, הכל ניוזנין הימנה ע"כ. הרי לנו גודל עוצם רחמי ה', שגם כאשר הוא מייסר האדם, כרוך בזה חסד ורחמים, ומתוך הצרה עצמה ממציא לו פדות ורווחה. והוא להורות שכאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מייסרך, שכל מה שעובר עליו הוא לטובתו, והראיה שבתוכו טמון חסד.

והנה יעקב אבינו עבר אז תקופה של צער ויגון, עוזב את בית אביו יצחק, ובית רבו שמתגורר שם יותר משבעים שנה, ואלופו בא ולקח ממנו הכל, ונשאר בעירום ובחוסר כל. ויורד לבית לבן מקור הטומאה, ואין בידו לא נזם ולא טבעת להנשא. ורואה איך מדת הדין מתווחה עליו. אבל שוב רואה שגם בתוך מצב זה, בא עליו גילויים נפלאים מן השמים בחלומו, שלא זכה לזה מעולם, וביחד עם הבטחת ה' והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך, ומזה התחזק כי ה' עמו גם במצב כזה, שמתנוצץ חסד ה' עמו גם בעת צרה. ואמר 'אכן יש הוי"ה במקום הזה', גם במצב כזה שורה מדת הרחמים מאת ה', 'ואנכי לא ידעתי', דבר זה לא ידעתי והכרתי עד עתה.

ואמר 'אכן' יש הוי"ה במקום הזה, כי דבר זה שמדת הקב"ה היא לא כמדת בשר ודם, אנו למדים מארבעה מקומות נ"חש כינען אישה אידמה, ר"ת אכ"ן. ואמר כי מה שאנו רואים מדת חסד ה' אצל אכ"ן, כי יש הוי"ה במקום הזה, גם אני זוכה כעת לראות חסד ה' בתוך הזמן היותר קשה לי בהחיים, שאני יורד כעת לבית לבן לישא אשה.

וזאת תעודת הצדיקים לחזק את בני ישראל בעת שעוברים מצבים קשים ומאורעות שונות, שגם בתוך המדת הדין של אלקיכם, יש גם הוי"ה במקום הזה, שהוא רק כאשר ייסר איש את בנו כן ה' מיסרך. ושופטים ושוטרים נתן לך, שופטים כאלה אשר הוי"ה אלקיך נתן לך, שמחדיר בך ההכרה שבתוך אלקיך מדת הדין, תמצא בתוכה חסד הוי"ה.

*

גם יש לומר, כי דוד המלך התפלל, לא תכלא רחמיך ממני חסדך ואמתך תמיד יצרוני (תהלים מ-יב). והכוונה נראה על פי דברי הבעל שם טוב הק' זי"ע (הובא בתולדות יעקב יוסף פ' בא אות יא, ובהקדמת קול אריה אות ו) בביאור הכתוב (תהלים צד-א) א"ל נקמות הוי"ה, דלכאורה הפסוק מדבר מענין דין ונקמה, ואמאי נקט שם א"ל ושם הוי"ה שהם חסד. וביאר בדרך משל לאדם כפרי שחטא והמריד נגד המלך בדבר שחייב עליה מיתה. אמנם המלך הבין שהחטא בא רק בשביל שאינו משיג מהו תכונת המלך וכבודו. וצוה להכניסו לפניו בהפלטין לשמשו, ואז ישיג גדולת המלך, ויכיר גודל חטאו, ויצטער על מעשיו, וצער זה תכאב לו יותר משאר עונשין. וכמו כן כאשר ה' משפיע להאדם רוב טובה, ומתבונן על גודל טובו ית"ש, ומהו משלם עבורו, רע תחת טוב, הרי חסד זה לצער יחשב לו. וזהו א"ל נקמות הוי"ה, שהקב"ה נוקם בהאדם ומענישו בריבוי הטובות עליו ע"כ.

וזהו שאמר דוד לפני ה', 'לא תכלא רחמיך ממני', גם כאשר חטאתי לפניך לא תעניש אותי במדת הדין, ולא תמנע רחמיך ממני, כי 'חסדך ואמתך תמיד', מה שאתה ממשיך לעשות עמי חסד תמיד, 'יצרוני', המה מביאים אותי להיות מיצר ומצטער על מה שאני משלם תחת זה להיות כפוי טובה, וזה עצמו מחזיר אותי למוטב, לעשות רצון קוני. – וגם זה נכלל במה שהוי"ה אלקיך נתן לך, שהשופטים הצדיקים ימשיכו מדת הרחמים תמיד על ישראל, ותחת המדת הדין, יהיה הוי"ה, מדת החסד, אלקיך, שגם העונש על החטא תהא בהשפעת ריבוי הרחמים.

*

ובימים הללו יש לקיים ביתר שאת שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, לשמור השערים המחברים את האדם עם עניני הגשמיים של העולם. וגם לנצל הזמן לשמוע תוכחה ומוסר, להמליך על עצמו שופטים ושוטרים. ולנצל הימים בריבוי תפלות ותחנונים, ואמירת תהלים פסוקי רחמי, ונזכה לכתובה וחתימה טובה בתוך ספרן של צדיקים גמורים, ולגאולה שלימה בביאת בן דוד במהרה בימינו אמן.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' חנני שפיטץ הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונ בנישואי בנו למזל טוב	מוה"ר ר' ישראל אשר פראמאוויטש הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונ בנישואי בנו למזל טוב	מוה"ר ר' אברהם מנחם פרענקל הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונ בנישואי בנו למזל טוב	לע"נ מרת מלכה ב"ר יחיאל ע"ה נפטר מ"ז אלול תשנ"ה לפ"ק - ת.נ.צ.ב.ה נתנדב ע"י בנה ה"ר משה עהרענפעלד הי"ו
מוה"ר ר' מאיר סאלאמאן הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונ בתגלחת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' יואל ווערצבערגער הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונ בתגלחת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' חיים יודא שפיטץ הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונ בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' חנני פאפלאנאש הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונ בהולדת בנו למזל טוב